

Legal Regulation of Reforms in Territorial Public Administration in Slovakia: Key Directions and Problematic Aspects

UDC 352/353 (437.6)

DOI: <https://doi.org/10.15421/152558>**Klyuchkovych Anatoliy¹**Dr.Sc., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0001-6573-6500>, anatoliy.klyuchkovych@uzhnu.edu.ua**Dudinský Vladislav²**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-9306-8092>, vladislav.dudinsky@unipo.sk¹*Uzhhorod National University (Uzhhorod, Ukraine)*²*Prešov University (Prešov, Slovak Republic)***Abstract.**

The article provides a comprehensive analysis of the legal regulation of reforms in territorial public administration in the Slovak Republic. On the basis of a functional approach, it systematises the key legislative acts that have shaped the reform of local and regional self-government, the administrative-territorial structure, the transfer of competences, fiscal decentralisation, and the reorganisation of state administration at the territorial level.

It demonstrates that Slovak reforms were implemented as a multi-vector process combining instruments of devolution, deconcentration, and centralised coordination. Particular attention is devoted to the problematic aspects of the functioning of territorial public administration in Slovakia that require further legal improvement. Special emphasis is placed on the issues of excessive municipal fragmentation, limited financial autonomy of self-government, unclear delineation of competences, and the strengthening of vertical coordination within the framework of administrative reforms. Despite the formal entrenchment of the principles of subsidiarity and local autonomy, the implementation of reforms was not accompanied by full congruence between the scope of transferred powers and the resource capacity to support them at the territorial level.

The article concludes that further improvement of the system of territorial public administration in Slovakia requires a comprehensive review of the legal mechanisms of reform, taking into account the institutional and financial capacities of the levels of governance as well as relevant political factors.

Keywords: territorial public administration, legal regulation, decentralisation, governance reforms, multi-level governance, self-government, Slovak Republic

Правове регулювання реформ територіального публічного управління в Словаччині: основні напрями та проблемні аспекти

Ключкович Анатолій¹, Дудінський Владислав²¹*ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)*²*Пряшівський університет (Пряшів, Словачька Республіка)***Анотація.**

У статті здійснено комплексний аналіз правового регулювання реформ територіального публічного управління в Словачькій Республіці. На основі функціонального підходу систематизовано ключові законодавчі акти, що визначали реформування місцевого й регіонального самоврядування, зміну адміністративно-територіального устрою, передачу повноважень, фінансову децентралізацію та реорганізацію державного управління на місцях. Показано, що словацькі реформи реалізовувалися як багатовекторний процес, у межах якого поєднувалися інструменти деволюції, деконцентрації та централізованої координації.

Акцентовано увагу на тих проблемних аспектах функціонування територіального публічного управління в Словаччині, які потребують подальшого правового вдосконалення. Особливу увагу приділено проблемам надмірної фрагментації муніципалітетів, обмеженої фінансової автономії самоврядування, нечіткого розмежування компетенцій і посилення вертикальної координації у межах адміністративних реформ. Попри формальне закріплення принципів субсидіарності та місцевої автономії, реалізація реформ не супроводжувалася повною відповідністю між обсягом переданих повноважень і ресурсними можливостями їх забезпечити на територіальному рівні.

Зроблено висновок, що подальше вдосконалення системи територіального публічного управління в Словаччині потребує перегляду правових механізмів реформування з урахуванням інституційної, фінансової спроможності рівнів управління та політичних чинників впливу.

Ключові слова: територіальне публічне управління, правове регулювання, децентралізація, управлінські реформи, багаторівневе врядування, самоврядування, Словачька Республіка

Вступ.

Реформування територіального публічного управління стало одним із ключових вимірів постсоціалістичної трансформації країн Центрально-Східної Європи (далі ЦСЕ) та важливою передумовою їх європейської інтеграції. У цьому контексті Словачка Республіка (далі СР) є показовим прикладом реалізації масштабних та інтенсивних реформ, зокрема у сфері децентралізації влади. Починаючи з 1990-х рр., у країні було поетапно сформовано розгалужену нормативно-правову базу, спрямовану на комплексне регулювання ключових напрямів трансформації територіального публічного управління. Попри значний обсяг законодавчих новацій і нормативне закріплення принципів субсидіарності та місцевої автономії, результати реформ виявилися неоднозначними. Реформування територіального публічного управління в Словаччині відбувалося в умовах постійної напруги між задекларованою децентралізацією та фактичними ресурсними можливостями її забезпечення, що зумовлювало збереження вагомій ролі централізованих механізмів координації. Відтак актуалізується потреба комплексного осмислення правових аспектів реформування та його інституційних наслідків у межах системи територіального публічного управління.

Метою цієї статті є дослідження основних напрямів правового регулювання реформ територіального публічного управління в Словаччині та ключових проблем і викликів у цій сфері, які потребують подальших законодавчих і політико-інституційних змін.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Словаччина вважається однією з найбільш успішних реформаторів територіального публічного управління. У науковій літературі та експертних оцінках її нерідко наводять як приклад відносно послідовної децентралізаційної моделі порівняно з іншими країнами ЦСЕ (Swianiewicz, 2014; European Commission, 2018).

Водночас упродовж останніх років з'явилася значна кількість критичних публікацій, у яких досягнення словацьких реформ переосмислюються з урахуванням їхньої обмеженості та незавершеності, а також акцентується увага на потребі подальших змін, насамперед у законодавчій площині. Зокрема Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи, відзначаючи значні досягнення країни у сфері децентралізації, звертає увагу на низку обмежень і рекомендує

словацькій владі продовжити новелізацію законодавства (Congress of Local, 2016, p. 3). Осмислюючи складну законодавчу еволюцію та уроки управлінських реформ, дослідники підкреслюють, що трансформації в Словаччині відбувалася в умовах нестабільного політичного середовища та дефіциту стратегічної візії (Dudinská & Cirner, 2016, p. 39). Як зазначає Д. Клімовський, починаючи з 1989 р., у Словаччині було задекларовано три послідовні етапи децентралізації – деволуцію, фіскальну децентралізацію і територіальну консолідацію. Втім, після реалізації перших двох етапів жоден з урядів не продемонстрував політичної волі до завершення реформ, віддаючи перевагу збереженню status quo (Klimovský, 2015, s. 15).

Важливо, що ці проблеми визнає й уряд СР. Зокрема у «Білій книзі» критично констатується, що процес децентралізації, започаткований у 1990 р. та продовжений після 2002 р., фактично припинився у 2006 р. Відтоді тривають постійні суперечки між урядовцями та посадовцями самоврядування щодо розподілу повноважень і фінансування (Úrad vlády SR, 2023, s. 3). У цьому ж документі окреслено низку недоліків діючої моделі територіального публічного управління та запропоновано перелік нормативних кроків для їх подолання; водночас наголошено, що подальше реформування має насамперед політичний характер (Úrad vlády SR, 2023, s. 4-5). Попри значний масив досліджень цієї проблеми, науковий дискурс залишається фрагментованим і зосередженим переважно на окремих секторальних напрямках реформування, без належного комплексного узагальнення.

Результати дослідження.

У межах цього дослідження територіальне публічне управління розглядається як система організації та здійснення публічної влади на місцевому й регіональному рівнях, що охоплює діяльність передусім органів державного управління і територіального самоврядування.

Нормативно-правова база, що регулює функціонування територіального публічного управління, є доволі розгалуженою. Його ключові засади закріплено в Конституції СР, зокрема в розділі IV, присвяченому територіальному самоврядуванню (Constitution of the Slovak Republic). Окрім цих конституційних положень, ще десятки законів і підзаконних нормативних актів регулюють організаційні, компетенційні, фінансові та операційні аспекти діяльності органів територіального управління. Функціональна систематизація основних законодавчих актів засвідчує, що реформи територіального

публічного управління в Словаччині, зокрема в контексті децентралізації влади, реалізовувалися як багатовекторний процес (див. табл.1). У

межах цього процесу поєднувалися інструменти деволюції, деконцентрації та адміністративної реорганізації.

Табл.1.

Правове регулювання реформ територіального публічного управління в Словаччині

Напрями реформування	Ключові закони	Основний зміст регулювання
Місцеве самоврядування	№369/1990; №472/1990; №138/1991	Відновлення засад місцевого самоврядування і правосуб'єктності територіальних громад; закріплення комунальної власності
Регіональне самоврядування	№302/2001; №416/2001	Інституціоналізація регіонального самоврядування; визначення повноважень і відповідальності ВТО
Адміністративно-територіальний устрій	№517/1990; №221/1996; № 302/2001	Оптимізація адміністративно-територіальної структури; просторове забезпечення функціонування системи управління
Територіальна державна адміністрація	№472/1990; №518/1990; №222/1996; №254/2007 №164/2012; №345/2012; №180/2013	Деконцентрація повноважень; адміністративна оптимізація; структурна реорганізація місцевої державної адміністрації; посилення вертикальної координації
Передача повноважень	№518/1990; №472/1990; №416/2001	Делегування державних повноважень на місцевий і регіональний рівні; часткова деволюція владних повноважень
Фіскальна децентралізація	№583/2004; №564/2004	Запровадження нових бюджетних правил і місцевих податків; розширення фінансової автономії органів самоврядування

Муніципальне самоврядування. Вихідною інституційною передумовою постсоціалістичної трансформації територіального публічного управління в Словаччині стало відновлення місцевого самоврядування. Законодавчі акти початку 1990-х рр. (Zákon č. 369/1990; Zákon č. 138/1991) закріпили правосуб'єктність територіальних громад і створили правові засади комунальної власності, що формально забезпечило автономію базового рівня самоврядування. Водночас муніципальна автономія від самого початку мала обмежений характер на практиці через недостатню фінансову та адміністративну спроможність значної частини громад. У контексті поглиблення децентралізації особливої гостроти набула проблема надмірної фрагментації муніципалітетів. Наразі в Словаччині налічується 2890 муніципалітетів, з яких 141 має статус міста (Statistical Office of the SR, 2025). Середня чисельність населення муніципалітету становить лише 1870 осіб; при цьому майже 70% громад мають менш як 1000 жителів, у яких проживає трохи більше як 16% загальної чисельності населення країни (Klímovský, 2015, p. 15). Надмірна фрагментація та невеликий розмір більшості муніципалітетів зумовлюють кадрові, організаційні та фінансові

труднощі, передусім для малих громад, що істотно обмежує управлінську спроможність значної частини територіальних одиниць (Masárová et al., 2017, p. 52). Протягом тривалого часу в експертному та політичному середовищі обговорюється комунальна реформа, зокрема питання укрупнення муніципалітетів. Водночас консолідаційні зміни гальмуються браком політичної волі на центральному рівні та опором на місцях, де збереження автономії, локальної ідентичності та інтереси місцевих еліт переважають над міркуваннями управлінської ефективності (Nemes, 2018, p. 130; Úrad vlády SR, 2023, s. 4-5). За цих умов частковим інструментом подолання фрагментації виступають міжмуніципальна співпраця та об'єднання громад для виконання окремих функцій (Masárová et al., 2017, p. 61).

Регіональне самоврядування. Іншим важливим напрямом реформування стало запровадження регіонального самоврядування. Відповідно до законів № 302/2001 і №416/2001 було створено вісім вищих територіальних одиниць (ВТО) з широким спектром самоврядних повноважень, що стало якісно новим елементом політико-інституційної структури Словаччини. Регіональний рівень отримав статус окремого

суб'єкта публічної влади з власними виборними органами та компетенціями у сфері регіонального розвитку, транспорту, освіти й соціальних послуг, що означало перехід до багаторівневої моделі врядування.

Водночас понад двадцятирічний досвід функціонування ВТО виявив низку проблем і обмежень, які актуалізують потребу подальших інституційних змін. Насамперед створення ВТО не призвело до суттєвого послаблення соціально-економічних диспропорцій між регіонами. Крім того, регіональний рівень і надалі характеризується обмеженою суспільною легітимацією порівняно з муніципальним і загальнонаціональним, що проявляється у нижчому ступені громадського інтересу та хронічно низькій електоральній активності на регіональних виборах (Cirner & Dudinská, 2018, s. 51–52).

Інституціоналізація регіонального самоврядування відбувалася паралельно з реорганізацією системи місцевого державного управління та адміністративно-територіального устрою, що зумовило подальше переплетення деволуційних і деконцентраційних механізмів у практиці словацьких реформ.

Адміністративно-територіальний устрій. Визначення складових адміністративно-територіального устрою Словаччини залишається дискусійним науково-практичним питанням, оскільки впродовж постсоціалістичного періоду було здійснено кілька спроб його реформування, але ця проблема досі не втратила своєї актуальності.

У контексті демонтажу комуністичного режиму було ухвалено закон №517/1990, який закріпив правові засади адміністративно-територіального поділу, визначив систему територіальних одиниць і процедури зміни їхніх меж як просторову основу подальших реформ публічного управління. У 1990–1991 рр. було ліквідовано триступеневу модель «край – район – муніципалітет» і запроваджено нову вертикаль місцевого державного управління у форматі «район – округ». У результаті місцеве державне управління було організоване в межах 121 округу та 38 районів, однак ця система характеризувалася високим рівнем фрагментарності та інституційної складності, що негативно позначалося на ефективності її функціонування.

Спроби оптимізації адміністративно-територіального устрою продовжилися в середині 1990-х рр. і завершилися ухваленням закону № 221/1996, яким було скасовано

систему округів і відновлено трирівневу модель «край – район – муніципалітет». У результаті було створено 8 країв і 79 районів, тоді як місцеве самоврядування здійснювалося у 2883 муніципалітетах. Водночас відновлення цієї моделі мало переважно адміністративний характер і не супроводжувалося комплексною реформою місцевого самоврядування, що призвело до дисбалансу між адміністративним поділом і реальною спроможністю територіальних одиниць виконувати публічні функції. З ухваленням закону № 302/2001 було інституціоналізовано самоврядний регіональний рівень, однак уже в межах сформованої адміністративно-територіальної структури.

Наразі в політичному, експертному та громадському середовищі тривають дискусії щодо реформування адміністративно-територіального устрою. Основна увага при цьому зосереджується на кількості та територіальних межах самоврядних регіонів – від ідей їх скорочення до трьох і пропозицій збільшення до дванадцяти задля підвищення ефективності управління та врахування місцевої специфіки (Šutajová, 2019, s. 78–79). В стратегічному аспекті уряд розглядає щонайменше дві альтернативи: збереження діючої моделі ВТО або створення другого рівня самоврядування через асоціації муніципалітетів після відповідної реформи (Úrad vlády SR, 2023, s. 5).

Передача повноважень. Починаючи з 1990 р., передача компетенцій від органів державної влади в Словаччині відбувалася поетапно й спершу мала переважно декларативний характер, обмежуючись інституційним відновленням місцевого самоврядування (Zákon č. 369/1990). Делегування державних повноважень громадам і самоврядним краям відповідно до закону №416/2001 означало перехід від формальної децентралізації до реальної деволуції. На територіальний рівень було передано значну кількість повноважень у сфері освіти, соціального забезпечення, транспорту та місцевої інфраструктури. Поетапний характер передачі сприяв поступовій адаптації інституційних структур до нових управлінських завдань. Однак відсутність синхронізованого ресурсного забезпечення призвела до невідповідності між формально закріпленими повноваженнями та фактичною здатністю їх реалізації. Значна фрагментація муніципалітетів обмежує їхні бюджетні ресурси та ускладнює ефективне виконання як власних, так і делегованих повноважень (Masárová et al., 2017, p. 61).

Додатковим викликом для місцевого та регіонального самоврядування залишається нечіткість розмежування компетенцій між ними, зокрема збереження їх дублювання та «безадресності», що підриває відповідальність і знижує результативність системи врядування. На слабкій комунікації між двома рівнями самоврядування також наголошується в моніторинговому звіті Конгресу місцевих і регіональних влад, який рекомендує законодавчо чітко визначити виключні повноваження кожного рівня (Congress of Local, 2016, p. 3).

Територіальна державна адміністрація. Паралельно зі структуруванням самоврядування відбувалося зміни на рівні місцевої державної адміністрації, які в 1990-х рр. реалізовувалися переважно за логікою деконцентрації. Закон №518/1990 започаткував демонтаж системи національних комітетів через перерозподіл їх майнових та організаційних повноважень, поєднавши ліквідацію соціалістичної спадщини з формуванням нової вертикалі державного управління. Закон №472/1990 інституціоналізував мережу окружних і районних органів державного управління як територіальне продовження центральної виконавчої влади.

Подальша реорганізація місцевої державної адміністрації була закріплена законом №222/1996, який визначив нову модель адміністративно-територіального поділу. Відповідно до законодавчих змін значну частину повноважень центральних органів державного управління було передано новоствореним крайовим і районним органам державної влади, що обмежувало децентралізаційний ефект і відтворювало елементи централізованої координації.

Наступним етапом стала ліквідація у 2007 р. управлінь на рівні краю. (Zákon č. 254/2007), внаслідок чого їхні компетенції були передані районним відділенням із загальною компетенцією для виконання адміністративних функцій на місцях. Передбачалося, що скорочення проміжних ланок управління сприятиме підвищенню ефективності та прозорості адміністративних процедур. Водночас ці заходи не усунули проблеми координації між рівнями влади й не призвели до істотного скорочення управлінських витрат.

Подальша реорганізація адміністративних структур відбулася у 2012-2013 рр. у межах реформи ESO (Ministerstvo vnútra SR, 2013), яка репрезентувала перехід від логіки децентралізації до управлінської ефективності. Відповідно до законів №345/2012 і №180/2013

було реформовано структуру органів місцевого державного управління, зокрема ліквідовано низку спеціалізованих відомств на рівні країв і запроваджено 72 районні адміністрації як інтегровані місцеві органи державної влади. Передбачалося, що така інституційна перебудова спростить взаємодію громадян з державою, підвищить якість надання публічних послуг, а також посилити прозорість і ефективність використання публічних фінансів. Однак реформа не призвела до оптимізації державних витратків, а навпаки, витрати районних адміністрацій демонстрували тенденцію до зростання (Samalík & al., 2024). Реалізація програми ESO супроводжувалася посиленням вертикальної координації й фактичним звуженням автономії територіального рівня публічного управління.

Реформам структур державного управління в Словаччині бракувало системності, вони часто реалізовувалися за логікою «реформ заради реформи», що проявлялося у постійних коливаннях між різними моделями деконцентрованого управління без відчутного підвищення ефективності (Nemes, 2018, p. 120). У результаті кількісні параметри та інституційний профіль відповідних органів територіальної державної адміністрації зазнавали частих змін.

Фіскальна децентралізація. Попри декларування важливості фінансової автономії самоврядування, реальні кроки в цьому напрямі розпочалися у 2004 р. Зокрема було ухвалено пакет законів, що започаткував етап фіскальної децентралізації (№583/2004, №564/2004). Запровадження нової моделі фінансування територіальних одиниць було спрямоване на зміцнення бюджетної автономії через розширення податкової бази муніципалітетів і країв. Формально це означало перехід від дотаційної системи до податково орієнтованого фінансування. Попри окремі застереження, представники муніципалітетів і більшість експертів визнали позитивний вплив фіскальної децентралізації (Klimovský, 2015, p. 14).

Водночас поточна система фінансування територіального самоврядування є проблемною через обмежені можливості формування власних надходжень і недосконале фінансове вирівнювання, яке не відображає реальних витрат. Збереження значної частки державних трансфертів у структурі місцевих бюджетів відтворило модель залежного самоврядування. Словацькі органи місцевого самоврядування суттєво залежать від платежів з державного бюджету. У середньому вони становлять майже третину сукупних доходів окремих

муниципалітетів, а їх частка має тенденцію до зростання – з близько 20% у 2015 р. до понад 26% у 2023 р. (Meričková et al., 2026, p. 190).

Фінансова автономія регіонального самоврядування залишається обмеженою й потребує комплексного врегулювання з урахуванням як ресурсного забезпечення, так і чіткого розмежування компетенцій (Švikruha, 2021, s. 126-127). Розширення повноважень не супроводжувалося пропорційним зростанням доходів муніципалітетів і країв, що ускладнювало реалізацію переданих функцій і надання публічних послуг. Крім того, часті фіскальні зміни зумовлюють фінансову нестабільність муніципалітетів і самоврядних країв, а також поглиблюють розрив між обсягом делегованих повноважень і можливостями їх ресурсного забезпечення (Masárová et al., 2017, p. 61). За таких умов ефективність виконання публічних функцій органами самоврядування залишається обмеженою.

Висновки.

Реформування територіального публічного управління в Словаччині здійснювалося на основі розгалуженої нормативно-правової бази, що охопила інституціоналізацію муніципального та регіонального самоврядування, трансформацію адміністративно-територіального устрою, передачу повноважень, реорганізацію місцевої державної адміністрації та впровадження фіскальної децентралізації.

Попри масштабний і загалом успішний характер реформ територіального публічного управління, їх результати засвідчили низку

обмежень і проблемних аспектів. Запровадження місцевого та регіонального самоврядування створило інституційні передумови для переходу до багаторівневої моделі врядування, однак не усунуло дисбалансу між обсягом переданих повноважень і ресурсною спроможністю територіального рівня публічного управління. Надмірна фрагментація муніципалітетів та обмежена фінансова автономія істотно знижують управлінську спроможність місцевого самоврядування й ускладнюють ефективне виконання як власних, так і делегованих повноважень. Фіскальна децентралізація, попри позитивний вплив на формування бюджетної автономії, не усунула залежності територіального самоврядування від державних трансфертів і не забезпечила стійкого фінансового вирівнювання. Часті реорганізації місцевої державної адміністрації посирили вертикальну координацію, але не призвели до стійкого підвищення ефективності управління.

Реформи мали багатовекторний характер і поєднували інструменти деволюції, деконцентрації та централізованої координації, що зумовило внутрішню суперечливість децентралізаційної моделі.

Подальше вдосконалення системи територіального публічного управління в Словаччині потребує перегляду правових механізмів реформ з акцентом на синхронізацію повноважень і ресурсів, уточнення компетенцій регіонального та місцевого самоврядування, підвищення інституційної спроможності територіального рівня загалом.

REFERENCES

- Cimer M., & Dudinská, I. (2018). Nepriame voľby ako alternatíva pre samosprávne kraje na Slovensku. In I. Dudinská, M. Cimer, & G. Székely (Eds.), *Politologická analýza regionálnych volieb 2017 na Slovensku* (pp. 50–57). Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej university.
- Congress of Local and Regional Authorities, 2016. *Local and regional democracy in the Slovak Republic*. <https://rm.coe.int/168071aa93>
- Constitution of the Slovak Republic (Act No. 460/1992 Coll., as amended). (01.09.1992). <https://www.nrsr.sk/web/Static/en-US/NRSR/Constitution%20of%20the%20Slovak%20Republic%202023.pdf>
- Dudinská, I., & Cimer, M. (2016). Crucial legislative reforms in public administration in Slovakia since 1990. *Hungarian Journal of Legal Studies*, 57(1), 25–41. <https://doi.org/10.1556/2052.2016.57.1.3>
- European Commission. (2018). *Public administration characteristics and performance in EU28: Slovakia (Written by J. Nemeč)*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2767/182217>
- Klimovský, D. (2015). Slovakia as decentralization champion: Reality or myth? *Regions: The Voice of the Membership*, 298(2), 14–16.
- Masárová, J., Koišová, E., & Habánik, J. (2017). Public administration in the territory of the Slovak Republic after 1990. *Social and Economic Review*, 1, 52–64. <https://fsev.tnuni.sk/revue/single.php?id=178&lang=eng>
- Meričková, B. M., Muthová, N. J., & Holíková, J. (2026). Slovak Republic. In J. Nemeč, M. Plaček, & P. Sivanarain Reddy (Eds.), *Local government and fiscal transfers* (pp. 175–197). Cham: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-031-95674-4_9
- Ministerstvo vnútra SR (2013). ESO – Efektívna, Spoľahlivá a Otvorená verejná správa. <https://www.minv.sk/?eso-efektivna-spolahliva-otvorena-verejna-sprava>
- Nemeč, J. (2018). Public administration reforms in Slovakia: Limited outcomes (Why?) *NISPACEE Journal of Public Administration and Policy*, 11(1), 115–134. <https://doi.org/10.2478/nispa-2018-0005>
- Statistical Office of the SR. (2025). *Statistical Yearbook of the Slovak Republic 2025*. <https://slovak.statistics.sk>

- Swianiewicz, P. (2014). An Empirical Typology of Local Government Systems in Eastern Europe. *Local Government Studies*, 40(2), 292–311. <https://doi.org/10.1080/03003930.2013.807807>
- Šamalík, P., Horváth, P., & Cibik, L. (2024). The ESO reform in Slovakia – an (un)successful path towards the optimization of the public expenditures of local state administration? *Public Policy and Administration*, 23(4), 579–593. <https://doi.org/10.13165/VPA-24-23-4-11>
- Šutajová, J. (2019). Názory na územnosprávne členenie Slovenska vo výskumoch v rokoch 2004–2017. In J. Šutajová, Š. Šutaj, & B. Kacerová (Eds.), *Stredoeurópske súvislosti národnostného vývoja na začiatku 21. storočia* (pp. 78–89). Prešov: Universum.
- Švikruha, M. (2021). *20 rokov regionálnej samosprávy na Slovensku: využitá príležitosť?* Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave.
- Úrad vlády SR. (2023). *Pokračovanie decentralizácie posilní potenciál i stabilitu Slovenska a všetkých jeho regiónov: Návod pre úspešné Slovensko – Bližšie k občanom (White paper)*. https://www.vlada.gov.sk/site/assets/files/3071/whitepaper_decentralizacia_online.pdf
- Zákon č. 138/1991 Z. z. o majetku obcí (20.03.1991). https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/138/vyhlasene_znenie.html
- Zákon č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy (19.06.2013). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2013/180/>
- Zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky (3.07.1996). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1996/221/>
- Zákon č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy (4.07.1996). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1996/222/20030101.html>
- Zákon č. 254/2007 Z. z. o zrušení krajských úradov (2007, 15. mája). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2007/254/20131001.html>
- Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov. (4.07.2001). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/302/20170331>
- Zákon č. 345/2012 Z. z. o niektorých opatreniach v miestnej štátnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov (18.10.2012). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2012/345/>
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (6.09.1990). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/369/>
- Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky (20.09.2001). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/416/20090601.html>
- Zákon č. 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy (29.10.1990). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/472/19930901.html>
- Zákon č. 517/1990 Z. z. o územnom a správnom členení Slovenskej republiky (22.11.1990). <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/517/19920701>
- Zákon č. 518/1990 Zb. o prechode zakladateľskej alebo zriaďovateľskej funkcie národných výborov na obce, ústredné orgány štátnej správy a orgány miestnej štátnej správy (22.11.1990). https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/518/vyhlasene_znenie.html
- Zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy (23.09.2004). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/564/20160101>
- Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy (23.09.2004). <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/583/>